

SAPIENS STOICORUM

DISSERTATIONE GRADUALI

Breviter delineatus:

Quem

Suffragante Amplissimo Senatu Philosophico in Regia ad Auram Academia,

PRÆSIDE

VIRO AMPLISIMO atq; CELEBERRIMO

M. HENRICO HASSEL,

Eloq. Profess. Reg. & Ord.

Publice examinandum qua par est modestia sistet

DANIEL P. MANSNERUS

Alandus.

Die 30. Junii, Anni MDCCXXXII.

loco horisq; post meridiem solitis.

ABOÆ, Exc. R. Ac. Typ. Joh. Kiämpe

H. Heintz

Nobilissimo & Consultissimo Domino,

**D_N. JUSTO
SCHULTZ,**

Regii, quod Aboæ est, Dicasterii Ad-
tessori Gravissimo, ut Patrono &
Nutritio optimo; ita submissa vene-
ratione æternum colendo.

Beneficia, quæ, Patroni Optimi, pla-
uram non quidem habeo; Vobis tamen, in
lum hocce chartaceum quaecunque cum
offerre volui. Quod ut benigne accipiatir,

Nobilissimorum Amplissimo-

Cultor De-
Daniel P.

Amplissimo Celeberrimoque Domino,

**MAG. HENRICO
HASSEL,**

Eloquentiæ Professori Reg. & Ord.
Consanguineo & Promotori Optimo
Certissimo, pia mente ad cineres
usque colendo prosequendõ.

*ne singularia in me contulistis, quo sal-
signum venerabundi adfectus, munuscu-
sincera omnigenæ felicitatis adprecatione,
humillimè oro*

rumque Nominum Vestrorum

otissimus
Manuerus.

VIRO Admod. Reverendo & Praclarissimo
DN. SALOMONI ALANO,
Pastori in Gomala & Praeposito Alandia
Adecuratissimo, Patrono Optimo.

Admod. Reverendo & Praclarissimo VIRO
Mag. SAMUELI KIELLIN,
Pastori in Sund & B. rdo Vigilantissimo,
Fautori certissimo.

Plurimum Reverendo Doctissimoq; VIRO
DN. BRYNOL. MANSNERO,
Pastori in Kumblinge & Brendo Fidelis-
simo, Patru loca qua par est observan-
tia colendo.

Plurimum Reverendo & Doctissimo VIRO
DN. GUDMUNDO ROTHOVIO,
Pastori in Hammarland & Eskero Meri-
tissimo, Patru loca semper
honorando.

Admod. Reverendo & Præclarissimo VIRO
Mag. GABRIELI FRONDELIO,
Ecclesiarum, quæ in Sinsheim & Getha
Deo Colliguntur Pastori & Præposito
Dignissimo.

VIRO plurimum Reverend. atq; Doctissimo
Dn. JOHANNI SEIBERDORF/
Ecclesiarum in Söglö Rißlar & Sättun-
gar Antistiti Meritissimo, ut Patruo Ca-
rissimo; ita quovis observantiz cultu nun-
quam non prosequendo.

plurimum Reverendo atq; Doctissimo VIRO
Dn. MATTHIÆ GRUNNERO,
Pastori in Saltwif Vigilantissimo, ob af-
finitatis conjunctionem plurimum
honorando.

plurimum Reverendo & Doctissimo VIRO
Dn. ERICO LINDBWIS/
Verbi Divini Commisso in Söglö &
Rißlar Meritissimo, Fautori Patruo loco
jugiter honorando.

Vobis Patroni & Fautores optimi, speci-
ci men hocce Academicum, breve qui-
dem ac rudi Minerva conscriptum, ob be-
neficia, & in ulterioris gratia ac bene-
volentia invitamentum, addito juxta
voto calidissimo, pro incolumitate Vestra
sempiterna, consecratum esse vult.

**Honoratissimorum. Nominum
Vestrorum.**

cultor observantissimus
Daniel P. Mansnerus.

Q. F. F. Q. S.

S. L.

Consideranti, quæ in Re-
publica literaria sunt
peracta, verissimum es-
se constabit tritum illud:
Quot capita tot sensus. Philosophi
enim, inde a vetustissimis retro
seculis ad nostra usque tempora,
in tot abierunt sectas, diversissimis
superstructas fundamentis, ut no-
mina earum enumerare arduum
sit, dogmata vero singularum de-
scribere, humanam fere industri-
am exsuperet. Nos tantum con-
stitui-

stituimus, quædam ad Philosophiam Stoicam pertinentia non-nihil attingere. Hæc nomen a *στωά* seu porticu quodam amœno, in quo Zeno auctor hujus Sectæ docebat, sortita, genus doctrinæ admodum subtile sequebatur, præceptis plerumque brevibus placita comprehendens. Stoici Metaphysicam parum curasse perhibentur. In Physica docuerunt mundam componi ex materia & anima, quam Deum vocarunt. Cuncta fato seu immutabili quodam rerum ordine agi affirmarunt, cui ipse quoque Deus obnoxius esset. Periodos mundi perpetuas, per seminales (: uti loquuntur) rationes esse voluerunt; quum materia simplex atque immota ab æterno existiterit, semperque sit existitura. Philosophiam vero Practicam singulari studio excoluerunt, in
qua

3
qua aliis profanis Doctoribus pal-
mam eos præripuisse, non pauci
arbitrantur. Potissimam autem
partem doctrinæ suæ moralis in
descriptione *Sapientis* proposue-
runt. Hoc itaque argumentum
non indignum esse putavi, quod
specimine Academico pro tempo-
ris & facultatum ratione breviter
explicandum susciperem. Quam
obrem *Sapientem* Stoicorum deli-
neaturus L. B. Officiose rogo,
innocuos conatus æqui bonique
consulere velit.

§. II.

INcredibile est, quantam *Sapio-
enti* suo eminentiam tribuant
Stoici. Divina pariter ac huma-
na certissime cognoscit. Quidam
vero hoc ita interpretantur, ut
de illis tantum sit intelligendum,
quæ ad finem ejus & propositum
necessaria sunt; quare etiam si-

ne literarū cultura eum hanc scientiam consequi posse contendūt. Nec ulla de re dubitat, vel opinatur; quod si faceret, in errorem quoque incidere posset. *Opinari inquit Zeno te scire quod nescias, non est sapientis, sed temerarii potius ac stulti.* Hinc non mentitur *Sapientis*, quia scientiam solidam habet veri, nec fallit, quum omnia quæ profert ex bona affectione oriuntur. Neque ipsi præter opinionem quidquam evenit, quia omnes circumstantias sibi habet perspectas. Hac de re Seneca sic loquitur: *Non mutat sapiens consilium omnibus his manentibus quæ erant, cum sumeret. Ideo nunquam pœnitentia subit, quia nihil melius eo semper fieri potuit, quam quod factum est.*

§. III.

Quemadmodum in sola virtute

3
te constituerunt felicitatem Stoi-
ci, ita omnes virtutes, & in
summo quidem gradu *Sapientis*
competere asseruerunt; quare
perfectus & consummatus vocatur.
Semper sibi est constans, & in eo-
dem ubique statu ac tenore per-
sistit; quem nullæ perturbationes
offendere, nec ulla cupido,
lætitia, metus vel ægritudo at-
tingere possunt. Gaudio juxta
fruitur perenni, quod ex sola a-
nimi tranquillitate internè & ex
ipso oritur, nullo vero ex adven-
ticio externoque principio. Au-
gustinus *Hæc inquit: Stoici sic lo-
quuntur, ut velle, gaudere, cavere
negent nisi sapientem: stultum autem
non nisi cupere, letari, contristari.*
Hinc Seneca, decus & ornamen-
tum Stoicorum ad Lucilium: *No-
lo tibi unquam esse lætitiã, volo il-
lam tibi (in animo) nasci, na-
scesur, si modo intra te ipsam sit.*
Cetera

6
Cetera hilaritates non implens pectus,
sed frontem remittunt: leves sunt,
nisi tu forte judicas illum gaudere,
qui ridet. Hoc gaudium de quo lo-
quor, solidum est, & quod plus pa-
seat introitus. Ergo recte ubique
egit. Unde Plutarchus: Stoici,
neque malo ullam virtutem inesse,
neque vitium viro bono censent; sed
illum semper peccare, hunc autem o-
mnia recte facere. Nam quidquid
facit Sapiens, ex virtute facit, ut
ne digitum inopinatio & temere
exserat.

§. IV.

ETiamsi corpus vel gravissimis
torqueatur cruciatibus; ani-
ma tamen ejus nullo eorum sen-
su adficitur, sed semper beatus
existit. Unde Lipsius, Stoicorum
propugnator acerrimus: fortiter
hæc sic efferimus, quicquid agmine
in nos incurrant Pythagorici. Acade-
mici

7

mici & Aristotelici. Nam quid certius esse potest, quam ratione eorum, qui dolorem in malis ponunt, non posse sapientem beatum esse, cum in eculeo torquetur? contra autem eorum, qui dolorem in malis non habent (Stoicorum) ratio certe cogit, ut in omnibus tormentis conservetur beata vita. Hoc ante illum sic docuit Seneca: Paria sunt gaudium & fortis & obstinata tormentorum permissio; in utroque enim eadem est animi magnitudo. Hinc, quum alii dolores & tormenta horreant ac reformident, atiam si non adfuerint, illa etiam praesentia animose contemnit. Verum quid mirum? Est enim, ut ante dixi, imperturbabilis, cujus virtute omnes affectus ita sunt extirpati, ut ne ullum quidem eorum vestigium resideat. Unde iterum Seneca: *Utrum satius sit, modicos habere affectus, an nullos, saepe quaesitum*

firmum est. Nostri (Stoici) expellunt affectus, Peripatetici temperant. Et hoc ideo possibile esse dicunt, quia sua ex sententia affectus natura non insunt homini, sed prava duntaxat opinione.

§. V.

Sapiens insuper sibi met ipsi sufficiens est. Hoc ita explicant, ut se solo sit contentus ad beatè vivendum, licet non ad videndum consentiente hunc in modum Seneca; Nam subduc illi cibum, non vivet; subduc amicos, divet, & quidem beate. Idem alibi; Homo quidem amat societatem & amicos; nibilofecius oportet & in hoc exerceri, ut possit sibi ipse sufficere, possit secum esse. Sicut Jupiter secum est atque agit, & in se adquiescit, & gubernationem suam mente agitat, & cogitationibus fruatur se dignis. Unde quoque concludunt, eundem solum esse divi-

divitem. De hoc Lipsius sic scribit: Licet nulli sua eripuerit, & in se verterit; omnium tamen bona ejus sunt, eaque tuetur sapientissime, sine ulla molestia, non quidem occupatione, sed animo. Id ante affirmavit Seneca: Nihil inquit prohibet, aliquid & sapientis esse, & ejus, cui datum & adsignatum est. Jure Civili omnia Regis sunt, & tamen illa, quorum ad Regem pertinet universa possessio, in singulos dominos descripta sunt, & unguaque res habet possessorem suum; ad Regem enim potestas pertinet, ad singulos dominium. Vis autem argumentationis Stoicæ huc redit: Qui solus id possidet, quod tantum a estimatione dignum est, solus quoque est dives; solus vero sapiens possidet virtutem, præterquam nihil est bonum, Ergo.

§. VI.

Idem præterea solus est liber.

Quo

Quomodo hoc sit capiendum, Ci-
 cero verbis sequentibus pronun-
 ciat: *Quid est libertas? potestas vi-
 vendi ut velis. Quis igitur vivit
 ut vult, nisi qui recta sequitur? qui
 gaudet officio? cui vivendi via con-
 siderata atque provisata est? qui legibus
 non propter metum patet? qui nihil
 dicit, nihil facit, nihil cogitat deni-
 que nisi libenter & libere.* Est etiam
 solus Civis, solus Nobilis, solus
 Magistratus. Quum enim omnes
 reliqui sint stulti, sic nec ullius
 æstimationis habentur. Verum
 nec sufficit Sipienti nullius subje-
 ctum esse dominio, sed juxta po-
 testatem in alios ipsi vendicant.
 Unde ex communi Stoicorum
 consensu Rex appellatur. Nam
*in eo sceptrum & diademata sua osten-
 dit inquit Lipsius, quod & se &
 alios regat.*

§. VII.

Sapiens injuriam non omnino
 acci-

accipit, nec aliis infert; quia ad
 juvandum tantum natus est. Hinc
 Stobæus dicit *sapientem injuria exfor-*
tem esse, ut qui nec capiat eam, nec
inferat. Esse enim injuriam injusti-
tiam quandam cum dedecore aut da-
mino conjunctam. Nec est, quod
 veniam peccati commissi in sapi-
 ente quæras. Alienum enim a
 recta ratione hoc esse dicunt, si
 vel levissimis aliorum peccatis i-
 gnosceret; præsertim, quum o-
 mnia peccata æqualia faciant,
 quæ salva justitia remitti non pos-
 sunt. Seneca: *Venia est pœnæ me-*
rita remissio. Ergo ei ignoscitur, qui
puniri debuit; sapiens nihil facit,
quod non debet, nihil prætermittit
quod debet. Itaq; pœnam quam exi-
gere debes non donat. De miseri-
 cordia Sapiientis idem dicendum.
 Neminem enim, nisi stultus sit &
 levis, volunt misericordem esse. I-
 deoque Seneca misericordiam *Vi-*
ctimo

sium appellat; etsi plerique ut virtutem laudent & bonum hominem vocent misericordem. Idem ille: quid autem est inquit (misericordia)? aegritudo animi, ob alienarum miseriarum speciem. Aegritudo autem in sapientem virum non cadit. Hoc tamen non ita explicandum esse contendunt Stoici, ac si imperfectionem & inhumanitatem quandam in Sapiente hæc assertio involveret, sed ideo potius hoc asserunt, quia misereri, speciem dolentis præsupponit, eoque ipso animi mutationem arguit, Ideoque Seneca: Non misereri quidem (sapientem) quia non fit sine miseria, unde nomen; at facit ista tranquilla mente vultu suo.

§. VIII.

Parum abest, quin in nomen Deorum sapientem referant

ferāt Stoici. Hinc Seneca: *sapiens ille plenus gaudio, hilaris & placidus & inconcussus, cum Diis ex pari vivit. Et alibi: Hoc est summum bonum, quod si occupas, incipis Deorum socius esse, non supplex. Hunc in eo a Diis differre volunt, quod Deus per naturam plus polleat & immortalis existat; sapiens vero per industriam nomen Deorum sortiatur, mortalitati licet obnoxius. Ita enim Seneca: Jupiter quo antecedis virum bonum (sapiensem)? diutius bonus est; bonus ipso tempore tantum a Deo differt. Item: sapiens vicinus proximusque Diis consistit, excepta immortalitate similis Deo. Cum inæqualitate autem temporis, patrem Deum inter & sapientem, felicitatem consistere posse contendunt. Ita enim argumentantur teste Liplio: Quæadmodum ex duobus sapientibus, qui senior de-*
cessit

cessit, non est beator eo, cujus in-
tra paucos annos determinata virtus
est. Sic Deus non vincit sapientem
felicitate, etiamsi vincat etate.

§. IX.

NEc illud denique præterire
possum, quod statuunt Stoi-
ci, sapientem aliquando mortem
sibi sumere posse. Esse enim vi-
tam inter indifferentia dicunt,
ideoque eam & prorogare & ab-
rumpere pro lubitu ipsi conces-
sum esse; haud secus, atque a
convivio satur hilarisque surgere pos-
sum & abire; ludum cum libet relin-
quere ut ait Lipsius. Igitur Seneca:
Neque interest multum, mors ad nos
veniat, an ad illam nos. Et hoc
dicunt sapientem non modo posse,
verum etiam id eum decere, &
quidem varias ob causas, quas La-
ërtius hisce enumerat verbis: *Iuste*
& *eum ratione sapientem educiturum se*
è vi

de vita dicunt, vel pro patria, & amicis, vel si in acerbis doloribus versetur, itemque in membrorum mutilatione, vel morbis agre curandis; Et Seneca: sapiens vivit quantum debet, non quantum potest.

§. X,

SToici non putant talem unquam sapientem existitisse vel existere posse; id quod statuere absolum omnino fuisset. Quis enim mortalium tot adsequeretur perfectiones? Seneca quidem contrarium adfirmat verbis sequentibus: *Non est quod dicas, ita ut soles, hunc sapientem nostrum nusquam inveniri. Non fingimus illud humani ingenii vanum decus, nec ingentem imaginem false rei concipimus; sed qualem formamus, exhibuimus & exhibebimus.* Verum hoc a communi Stoicorum opinione plane recedit. Quod si in semetipsum paulo di-

lo diligentius descendere Senecæ placuisset, næ quantum deprehensus fuisset infra cōsummatissimam sapientis perfectionem longe subsistens? Hac autem ratione ideam tantum summæ perfectionis sistere voluerūt, ad quam omnes pro virili se conformare oporteret, Haud secus ac Plato ideam optimæ Reipublicæ exhibere suscepit. Lipsius: *Quo igitur inquit fructu talis ille (sapiens) describitur, quem esse natura abnu- it? dicam in exemplum: species & idea quædam illius summi, proponenda est, quo conitatur, non pertin- gere, sed accedere, neque assequi sed amulari.* Ubi autem hæc Sapien- tis idea secundum principia veræ Philosophiæ examinatur, facile constabit, illam cum hisce per omnia non contentire. Falsum est, quod solius animi cura sit agenda, corpore prorsus negle-
cto.

Sto. Nec admitti potest, nihil
 præter solam virtutem esse bo-
 num. Hoc enim posito multæ
 virtutes, E. G. prudentia, justitia,
 temperantia &c. ne intelligi qui-
 dem possent, quum etiam circa
 corporis bona versetur. Huc per-
 tinet, doctrina de affectibus omni-
 no extirpandis, qui tamen, ubi
 ratione diriguntur, suo non ca-
 rent usu. Erroneum quoque est,
 homini licere vitam sibi met ipsi fi-
 nire. Nemini enim conceditur
 stationem deserere, in qua sum-
 mus Rerum Arbiter ipsum con-
 stituit, antequam ab eodem in-
 de evocetur. Hæc & plura Stoi-
 corum placita, ad veram perfe-
 ctionem humanæ naturæ promo-
 vendam adeo non faciunt, ut po-
 tius eidem contrariantur. Quam-
 vis hæc copiosius adhuc exami-
 nari possent, temporis tamen rati-
 onem habituri imponimus finem.

SOLI DEO GLORIA.

Fratri Carissimo

Pandere si vellem, foveo que gau-
dia mente,
Publica dum scandis mi Frater pulpi-
ta Care,
Non humeri tantum pondus gestare
valerent,
Nec res jam caperes levidensis pagi-
na tantas.
Mente ergo memori, quod me debere
fatebor,
Perfolvet gratumq; feret mea crena
liquorem,
Dum vover, ut poterit, Tibi perquam
Frater amande,
Dulcia tam quavis quam prospera fata
per annos
Multos: ut flatu pandat tua vela se-
eundo
Sors, tandemque Tibi concedat gau-
dia Cælum
Post exantlato vite sine fraude la-
bores!

Sic gratulari voluit
Johannes P: Mansnerus.